

UCHWAŁA Nr XXIV – 28.16/19

Senatu

Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej

w Lublinie

z dnia 26 czerwca 2019 r.

*w sprawie pozytywnego zaopiniowania wniosku o przyznanie
Pani dr hab. Małgorzacie Kołacz-Chmiel nagrody Prezesa Rady Ministrów
za wysoko ocenione osiągnięcia będące podstawą nadania
stopnia doktora habilitowanego*

Działając na podstawie art. 364 ust. 1 i ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2018 r., poz. 1668 ze zm.) w związku z § 4 oraz § 7 ust. 4 pkt 1) lit. a) Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 21 maja 2019 r. *w sprawie kryteriów i trybu przyznawania nagród Prezesa Rady Ministrów oraz wzoru wniosku o ich przyznanie* (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 976 ze zm.), uchwała się co następuje:

§ 1

Senat Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie pozytywnie opiniuje wniosek o przyznanie nagrody Prezesa Rady Ministrów (XXVI edycja Nagrody PRM) dr hab. Małgorzacie Kołacz-Chmiel za wysoko ocenione osiągnięcia będące podstawą nadania stopnia doktora habilitowanego.

§ 2

Senat Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie wskazuje, że osiągnięcie naukowe będące podstawą nadania stopnia doktora habilitowanego dr Małgorzacie Kołacz-Chmiel pt. *Mulier honesta i laboriosa. Kobieta w społeczności chłopskiej późnośredniowiecznej Małopolski* stanowi bez wątpienia znaczny i unikatowy wkład w rozwój nauk humanistycznych. Wyróżnia go już sama tematyka podjętych badań o charakterze nowatorskim i pionierskim, co podkreślone zostało w recenzjach rozprawy habilitacyjnej i przedłożonych rekomendacjach. Ich wyniki, ujęte w formie obszernej monografii, stanowią jak dotychczas jedyne w polskiej mediewistyce opracowanie ukazujące szerokie spektrum problemów związanych z życiem codziennym i funkcjonowaniem kobiety w strukturach rodziny i społeczności chłopskiej. Dotychczasowe prace poświęcone kobietom

w tej epoce koncentrowały się wyłącznie na przedstawicielkach elit oraz warstwy szlacheckiej i mieszczańskiej.

Problematyka podjęta przez dr hab. Małgorzatę Kołaczkę-Chmiel postawiła przed nią wiele trudności badawczych. Wynikały one w dużej mierze z niedostatku i charakteru materiału źródłowego. Średniowieczni twórcy źródeł (wyszkoleni mężczyźni wywodzący się z wyższych warstw społecznych lub duchowieństwa) w niewielkim stopniu opisywali życie kobiet, a jeżeli nawet to robili to ich uwaga koncentrowała się na niewiastach z własnych kręgów społecznych. Z tego względu całkowicie nieprzydatne okazały się źródła o charakterze narracyjnym. Konieczne zatem było podjęcie pracochłonnej i żmudnej kwerendy mającej na celu zgromadzenie w dużej mierze rozproszonego i trudno dostępnego materiału. Zwłaszcza sięgnięcie do zasobów archiwów kościelnych zawierających rękopiśmienną spuściznę sądów konsystorskich, materiał w dużej mierze nieznaną i niewykorzystany w tego typu badaniach, pozwolił na sformułowanie wielu nowych wniosków i ustaleń. Wykorzystanie tychże zasobów zapewne nie byłoby możliwe, gdyby nie wcześniejsza aktywność na płaszczyźnie edytorstwa źródeł historycznych z XV i XVI stulecia. Uzyskana dzięki temu perfekcyjna znajomość paleografii łacińskiej pozwoliła na zapoznanie się z tą niewątpliwie bezcenną spuścizną.

Nie mniej istotne dla znaczenia pracy jest także wykorzystanie metodologii badawczej, charakteryzującej się nowym spojrzeniem na historię kobiet, jako jedną z gałęzi historii społecznej widzianej przez pryzmat kontekstów kulturowych. Takie ujęcie tematu pozwoliło na sformułowanie wielu nowych pytań badawczych dotyczących roli kobiety w społeczeństwie patriarchalnym, oraz dostrzeżenie licznych zależności pomiędzy płcią a pozycją w strukturach rodzinnych. Za całkowicie nowatorskie należy uznać, że chłopka została ukazana w niej nie tylko jako przedmiot działań męskich przedstawicieli grupy społecznej, ale także podmiot starający się realnie wpływać na własny los w ramach granic wyznaczanych przez patriarchalne wzorce kulturowe. Zaznaczyć także należy, że w prezentowanej monografii warstwa chłopska nie została potraktowana jako jednolita struktura społeczna. Dostrzeżenie różnic będących konsekwencją prestiżu i majątku poszczególnych rodzin pozwoliło na ukazanie odmienności w obrębie losów jednostki. Dzięki temu praca rzuca światło na dotychczas nieznaną rolę rodziny chłopskiej w średniowieczu, ale podważa także wiele stereotypów na temat roli kobiety w strukturach tej najniższej warstwy społecznej.

Na całokształt osiągnięcia duży wpływ miało także nawiązanie współpracy przez dr hab. Małgorzatę Kołaczkę-Chmiel z krakowskimi instytucjami naukowymi, zwłaszcza Pracownią Słownika Historyczno-Geograficznego Małopolski w Średniowieczu. Pozwoliło to na ukierunkowanie poszukiwań archiwalnych oraz wykorzystanie doświadczenia Pracowników tej instytucji w pracy ze rękopiśmiennym materiałem z obszaru historycznej Małopolski.

Zwrócić należy także uwagę, że prezentowane osiągnięcie reprezentuje tylko część dorobku naukowego dr hab. Małgorzaty Kołaczkę-Chmiel. Wśród jej zainteresowań naukowych można wyróżnić także wspomniane już wyżej edytorstwo źródeł historycznych. Szczególną pozycję w tym względzie stanowi monumentalne, liczące 623 strony wydanie i opracowanie przy współudziale prof. dr hab. Grzegorza Jawora i prof. dr hab. Anny Sochackiej *Księgi wójtowsko-lawnicze miasta Lublina z XV wieku*. Znaczenie wspomnianej edycji źródłowej zostało docenione przez środowisko naukowe, co znalazło odbicie w przyznaniu zespołowi

prestiżowej nagrody Studiów Źródłoznawczych im. Profesora Stefana Krzysztofa Kuczyńskiego za rok 2012. Ponadto wśród prowadzonych przez dr hab. Kołacz-Chmiel badań wyróżnia się także nurt poświęcony społecznościom chłopskim na pograniczu polsko-ruskim na przełomie średniowiecza i czasów nowożytnych. Szczególnie dużo miejsca poświęca w swoich pracach problematyce związanej z wzajemnym przenikaniem się rozwiązań gospodarczych i struktur społecznych ukształtowanych w oparciu o dawne prawo ruskie oraz napływających z zachodu wzorców osadnictwa na prawie niemieckim.

Podsumowując, prezentowana wyżej monografia pt. *Mulier honesta i laboriosa. Kobieta w społeczności chłopskiej późnośredniowiecznej Małopolski*, będąca podstawą nadania stopnia doktora habilitowanego wejdzie bez wątpienia na trwałe do kanonu historiografii polskiej, a zaprezentowane w niej ustalenia staną się inspiracją dla przyszłych pokoleń badaczy. Znaczenie pracy zostało już dostrzeżone w lubelskim środowisku naukowym, co zaowocowało Wyróżnieniem Naukowym Lubelszczyzny: *Sertum Scientiarum Lublinense* za rok 2018. Biorąc pod uwagę zarówno nowatorski charakter prezentowanego osiągnięcia, a także znaczenie jej dla rozwoju danej dyscypliny naukowej, w ocenie Senatu Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, zasługuje ona na wyróżnienie Nagrodą Prezesa Rady Ministrów.

§ 3

Senat Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie uznaje osiągnięcia będące podstawą nadania stopnia doktora habilitowanego Pani dr hab. Małgorzacie Kołacz-Chmiel za wysoce wartościowe pod względem naukowym i merytorycznym.

§ 4

Senat Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie upoważnia Rektora do złożenia wniosku do Prezesa Rady Ministrów o przyznanie nagrody, o której mowa w § 1.

§ 5

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Senatu UMCS
REKTOR

prof. dr hab. **Stanisław Michałowski**